

Η επιρροή των αποφάσεων των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων στην περιβαλλοντική διοικητική δίκη

Μαρίας Τσίτσου
Εφέτη Δ.Δ.

Διάγραμμα

- I. Η επιρροή των αποφάσεων των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων στη δίκη επί της αίτησης ακύρωσης κατά πράξης αναδάσωσης ή πράξης κατεδάφισης αυθαιρέτου εντός δάσους ή δασικής ή αναδασωτέας έκτασης
- II. Η επιρροή των αποφάσεων των ποινικών δικαστηρίων στη δίκη επί της προσφυγής (ήδη αίτησης ακύρωσης) κατά πρωτοκόλλου επιβολής ειδικής αποζημίωσης
- III. Η παρεμπίπτουσα έρευνα από τη Διοίκηση της κυριότητας του ακινήτου κατά την έκδοση οικοδομικής άδειας και η δεσμευτική κρίση των αποφάσεων των πολιτικών δικαστηρίων
- IV. Συμπέρασμα

Η ανάθεση από το Σύνταγμα των διοικητικών διαφορών στο Συμβούλιο της Επικρατείας και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, των ιδιωτικών διαφορών στα πολιτικά δικαστήρια (άρθρο 94 παρ. 1 και 2 Σ) και της τιμωρίας των εγκλημάτων στα τακτικά ποινικά δικαστήρια (άρθρο 96 παρ. 1 Σ) έχει ως συνέπεια να ανακύπτει στην πράξη το ζήτημα της επιρροής των αποφάσεων των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων στη διοικητική δίκη. Ο νομοθέτης αντιμετωπίζει, κατ' αρχήν, το ζήτημα αυτό με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Σχέση πολιτικής και διοικητικής δικαιοδοσίας – Παρεμπίπτοντα), κατά τις οποίες «Τα πολιτικά δικαστήρια απαγορεύεται να επεμβαίνουν σε διοικητικές διαφορές ή υποθέσεις που υπάγονται σε διοικητικά

δικαστήρια ή αρχές, όπως επίσης απαγορεύεται τα διοικητικά δικαστήρια ή αρχές να επεμβαίνουν σε διαφορές ή υποθέσεις του ιδιωτικού δικαίου και επιτρέπεται μόνο η εξέταση των ζητημάτων που ανακύπτουν παρεμπιπτόντως» και με τις διατάξεις του άρθρου 3 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, κατά τις οποίες «Κατά την εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας, εφόσον ο νόμος που διέπει τη σχέση δεν ορίζει διαφορετικά, επιτρέπεται : α) με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στο άρθρο 5, να κριθούν παρεμπιπτόντως ζητήματα της δικαιοδοσίας των πολιτικών δικαστηρίων, αν από τα ζητήματα αυτά εξαρτάται η επίλυση της ένδικης διαφοράς,... », σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Δέσμευση από αποφάσεις άλλων δικαστηρίων) και τις διατάξεις για το δεδασμένο (άρθρο 321επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, άρθρο 197 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας και άρθρο 50 παρ. 5 του π.δ/ματος 18/1989). Το ζήτημα της επιρροής των αποφάσεων των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων στη διοικητική δίκη ανακύπτει και στις περιβαλλοντικές διοικητικές διαφορές. Αντικείμενο της παρούσας εισήγησης είναι η εξέταση των ακόλουθων ζητημάτων, τα οποία έχουν απασχολήσει τη νομολογία: I. Η επιρροή των αποφάσεων των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων στη δίκη επί της αίτησης ακύρωσης κατά πράξης αναδάσωσης ή πράξης κατεδάφισης αυθαιρέτου εντός δάσους ή δασικής ή αναδασωτέας έκτασης, II. Η επιρροή των αποφάσεων των ποινικών δικαστηρίων στη δίκη επί της προσφυγής (ήδη αίτησης ακύρωσης) κατά πρωτοκόλλου επιβολής ειδικής αποζημίωσης, III. Η παρεμπίπτουσα έρευνα από τη Διοίκηση της κυριότητας του ακινήτου κατά την έκδοση οικοδομικής άδειας και η δεσμευτική κρίση των αποφάσεων των πολιτικών δικαστηρίων.

I. Η επιρροή των αποφάσεων των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων στη δίκη επί της αίτησης ακύρωσης κατά πράξης αναδάσωσης ή πράξης κατεδάφισης αυθαιρέτου εντός δάσους ή δασικής ή αναδασωτέας έκτασης

Οι πράξεις αναδάσωσης εκδίδονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 117 παρ. 3 του Συντάγματος, κατά το οποίο «Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές

εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλον τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται δεν αποβάλλουν για το λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό». Είναι, κατά την οικεία επιστήμη (δασική οικολογία), δάσος ή δασικό οικοσύστημα, οργανικό σύνολο αγρίων φυτών με ξυλώδη κορμό επί της επιφανείας εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν, με την αμοιβαία αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδρασή τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Εξ άλλου, δασική έκταση υπάρχει όταν στο ανωτέρω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιή. Κρίσιμη, επομένως, για την συγκρότηση της έννοιας του δάσους και της δασικής έκτασης είναι η οργανική ενότητα της δασικής βλάστησης (δενδρώδους ή θαμνώδους), η οποία προσδίδει στην έκταση την ιδιαίτερή της ταυτότητα ως δασικού οικοσυστήματος. Νομικά, η ενότητα αυτή δύναται να συνάγεται από τα χαρακτηριστικά της αγρίας ξυλώδους βλάστησης, τα οποία περιγράφονται στα στοιχεία του φακέλου. Εφ' όσον υπάρχει η ενότητα αυτή, υφίσταται η αντικειμενική προϋπόθεση της έννοιας του δάσους ή της δασικής έκτασης, τεκμαίρεται δε ως αυτονόητη και αυταπόδεικτη η συνυπάρχουσα θεμελιώδης λειτουργία κάθε δασικού οικοσυστήματος, που συμβάλλει στην ισορροπία του φυσικού περιβάλλοντος, δηλαδή ο κύριος ρόλος του στον κύκλο του άνθρακος και στην παραγωγή οξυγόνου, η συγκράτηση των ομβρίων υδάτων και του χώματος κ.λπ. Επομένως, δεν απαιτείται να βεβαιώνεται κάθε φορά ρητώς και ειδικώς κατά τον χαρακτηρισμό δάσους ή δασικής έκτασης η προϋπόθεση αυτή (ΑΕΔ 27/1999).

Κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 38 παρ. 1 και 41 παρ. 1 και 3 του ν. 998/1979, κάθε αποψιλούμενη δασική έκταση, δημόσια ή ιδιωτική, κηρύσσεται υποχρεωτικώς ως αναδασωτέα με μόνη την αντικειμενική διαπίστωση της συνδρομής των κατά την ανωτέρω συνταγματική διάταξη προϋποθέσεων, η δε απόφαση περί αναδασώσεως πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένη ως προς τον χαρακτηρισμό της έκτασης ως δάσους ή δασικής έκτασης. Η αιτιολογία όμως αυτή μπορεί να συμπληρώνεται και από τα στοιχεία

του φακέλου (ΣΤΕ 4797/2013, 1285/2009, 3272/2005, 2620/2001, 2126/2000, 5778/1996, 679/1994, 6/1993, 3738/1992).

Ο χαρακτηρισμός μιας έκτασης ως δασικής ή μη, με τις συνέπειες που επάγεται κατά το Σύνταγμα και το νόμο είναι θέμα διοικητικής φύσης, η επίλυση του οποίου απόκειται κατά το Σύνταγμα στη Διοίκηση και, σε περίπτωση αμφισβήτησης επί προσβολής πράξης αναδάσωσης, στο αρμόδιο Διοικητικό Εφετείο και κατόπιν άσκησης έφεσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Δεν γεννάται δεδικασμένο από τις αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων περί ιδιωτικών δικαιωμάτων ως προς το διοικητικής φύσης θέμα του χαρακτήρα της έκτασης ως δασικής ή μη (ΣΤΕ 1595/2017, πρβλ. ΣΤΕ 1674/2007, 4473/2005, 4441/1997). Οι αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων που επιλύουν αμφισβητήσεις για το ιδιοκτησιακό καθεστώς δασών ή δασικών εκτάσεων ή των ποινικών δικαστηρίων επί παραβάσεων της δασικής νομοθεσίας, κρίνουν με δύναμη δεδικασμένου την ύπαρξη ή μη ιδιωτικών δικαιωμάτων σε τέτοιες εκτάσεις ή την διάπραξη ποινικών αδικημάτων και δεν ασκούν επιρροή στο χαρακτήρα τους ως δασικών ή μη, εκτός αν βεβαιώνουν την ύπαρξη ή μη πραγματικών περιστατικών ικανών να κλονίσουν το αιτιολογικό έρεισμα της σχετικής διοικητικής κρίσεως (ΣΤΕ 4797/2013, 3574/2005 3272/2005, 2601/2000, 255/1997). Όπως έχει κριθεί από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, παρόμοια πραγματικά περιστατικά δεν αποτελούν οι τυχόν τεχνικές κρίσεις που περιλαμβάνονται στις εν λόγω αποφάσεις των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων, όταν υφίστανται αντίθετες τεχνικές κρίσεις από τα αρμόδια διοικητικά όργανα, οι οποίες, κατά την κρίση του αρμόδιου Διοικητικού Εφετείου και του Συμβουλίου της Επικρατείας, αιτιολογούν επαρκώς την πράξη κήρυξης της αναδάσωσης (ΣΤΕ 4797/2013, 4768/2013, 3574/2005, 3272/2005).

Με την απόφαση ΣΤΕ 4768/2013 απορρίφθηκε, ως αβάσιμος, ο λόγος ότι η προσβαλλόμενη πράξη αναδάσωσης εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 38 παρ. 1 του ν. 998/1979, διότι με απόφαση του αρμόδιου Τριμελούς Πλημμελειοδικείου η πρώτη αιτούσα αθωώθηκε, αμετακλήτως, από την κατηγορία της εκχέρσωσης και καταπάτησης δημόσιας δασικής έκτασης και συνεπώς, κατά τους ισχυρισμούς των αιτούντων, διαπιστώθηκε αντικειμενικά η ανυπαρξία της εκχέρσωσης, με την αιτιολογία ότι «...Ανεξαρτήτως, όμως, του

ότι τα ποινικά δικαστήρια δεν έχουν κατά το Σύνταγμα δικαιοδοσία να αποφανθούν για τον χαρακτήρα μιας έκτασης ως δασικής ή μη, αφού η κρίση αυτή απόκειται στη Διοίκηση και σε περίπτωση αμφισβήτησης στο Συμβούλιο της Επικρατείας, πάντως, από την ανωτέρω απόφαση και τα πρακτικά συνεδριάσεως (του ποινικού δικαστηρίου) δεν προκύπτουν πραγματικά περιστατικά ικανά να κλονίσουν τις διαπιστώσεις της προσβαλλομένης ως προς τον δασικό χαρακτήρα της κηρυχθείσας ως αναδασωτέας έκτασης καθώς και την κρίση της Διοίκησης ότι, όπως προέκυψε από την ερμηνεία των αεροφωτογραφιών, η έκταση ουδέποτε καλλιεργήθηκε κατά το διάστημα μεταξύ των ετών 1945 έως 1990. Τούτο διότι, στην απόφαση και τα πρακτικά δεν γίνεται αναφορά στη δασική βλάστηση της έκτασης ενώ, αντιθέτως, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου (έκθεση αυτοψίας, Π.Κ.Χ.) η επίμαχη έκταση έχει δασικό χαρακτήρα από το έτος 1945 έως το έτος 1990, ο δασικός δε χαρακτήρας της έκτασης και το αντικειμενικό γεγονός της αποψίλωσης της έκτασης προκύπτει και από την μεταγενέστερη της ποινικής απόφασης έκθεση των απόψεων της Διοίκησης στην οποία παρατίθεται η ερμηνεία αεροφωτογραφιών ως προς την ύπαρξη ή μη δασικής βλάστησης στην έκταση κατά το παρελθόν, τα στοιχεία δε αυτά αρκούσαν εν προκειμένω, για την κήρυξη της αναδάσωσης ...».

Περαιτέρω, όσον αφορά τις πράξεις κατεδάφισης αυθαιρέτου κτίσματος εντός δάσους ή δασικής ή αναδασωτέας έκτασης, έχει κριθεί ότι κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 71 παρ. 1 και 2 και 114 παρ. 1, 2, 3 και 6 του ν. 998/1979 (ήδη του άρθρου 67Α παρ. 1, 2α και 3α του ν. 998/1979, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 40 του ν. 4280/2014), προϋπόθεση για τη νομιμότητα διαταγής κατεδάφισης αυθαιρέτου κτίσματος είναι, μεταξύ άλλων, η διαπίστωση της ανέγερσής του εντός δάσους ή δασικής ή αναδασωτέας έκτασης. Η σχετική κρίση της Διοίκησης πρέπει, εν όψει των συνεπειών της, να είναι πλήρως αιτιολογημένη, η αιτιολογία δε αυτή μπορεί να προκύπτει και από τα στοιχεία του φακέλου (ΣΤΕ 1674/2007, 1954/2003, 2659/1999, 5819/1996). Οι κατά τα ανωτέρω εκδιδόμενες πράξεις κατεδάφισης είναι πραγματοπαγείς, αφορούν δηλαδή τα ίδια τα κτίσματα και τις εγκαταστάσεις, και όχι τον ιδιοκτήτη, τον νομέα, τον κάτοχο ή τον εργολάβο. Περαιτέρω, η προβλεπόμενη στις ανωτέρω διατάξεις κατεδάφιση πάσης φύσεως κτισμάτων ή εγκαταστάσεων που έχουν

ανεγερθεί ή ανεγείρονται σε δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις αφορά κτίσματα ή εγκαταστάσεις οποτεδήποτε ανεγερθέντα, δηλαδή τόσο κτίσματα ανεγερθέντα υπό την ισχύ του ν. 1892/1990 ή του ν. 998/1979, όσο και κτίσματα ανεγερθέντα προ της ισχύος του ν. 998/1979. Οι αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων που επιλύουν αμφισβητήσεις για το ιδιοκτησιακό καθεστώς δασών ή δασικών ή άλλων εκτάσεων, κρίνουν με δύναμη δεδεδειμένου την ύπαρξη ή μη ιδιωτικών δικαιωμάτων σε τέτοιες εκτάσεις και δεν συνεπάγονται δέσμευση ως προς τον χαρακτηρισμό τους ως δασικών ή μη, ούτε ασκούν επιρροή στη νομιμότητα των σχετικών διοικητικών πράξεων, εκτός αν βεβαιώνουν την ύπαρξη ή μη πραγματικών περιστατικών ικανών να κλονίσουν το αιτιολογικό έρεισμα της διοικητικής πράξης (ΣΤΕ 4925/2013, 3567/2008, 1674/2007, 2601/2000, 255/1997). Εξ άλλου, όπως έχει κριθεί, από την αμφισβήτηση πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής που εκδίδεται από την αρμόδια δασική αρχή κατ' άρθρο 61 του ν.δ. 86/1969 γεννάται ιδιωτική διαφορά, υπαγόμενη με ανακοπή στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο και, ακολούθως, με έφεση ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου (ΑΕΔ 85 - 87/1991), τα οποία μόνο παρεμπιπτόντως δύνανται να κρίνουν περί του δασικού χαρακτήρα της έκτασης (ΣΤΕ 1674/2007, 861/1998). Επομένως, όταν σε δίκη, που άνοιξε με αίτηση ακύρωσης κατά πράξης κατεδάφισης αυθαιρέτου εντός δάσους ή δασικής ή αναδασωτέας έκτασης, προσκομίζεται απόφαση πολιτικού δικαστηρίου, που ακύρωσε πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής, το διοικητικό δικαστήριο δεν δεσμεύεται ως προς τον χαρακτηρισμό ως δασικής ή μη της επίμαχης έκτασης, αλλά εξετάζει εάν στην εν λόγω απόφαση βεβαιώνεται η ύπαρξη ή μη πραγματικών περιστατικών ικανών να κλονίσουν την αιτιολογία της πράξης κατεδάφισης. Εξ άλλου, στη δίκη της αίτησης ακύρωσης κατά πράξης κατεδάφισης αυθαιρέτου εντός έκτασης που έχει κηρυχθεί αναδασωτέα, η πράξη κήρυξης της αναδάσωσης, η οποία δεν έχει ακυρωθεί ούτε ανακληθεί, δεν μπορεί να εξεταστεί παρεμπιπτόντως, λόγω του χαρακτήρα της ατομικής διοικητικής πράξης που έχει το τεκμήριο της νομιμότητας (ΣΤΕ 3107/2015, πρβλ. ΣΤΕ 2481/2009).

II. Η επιρροή των αποφάσεων των ποινικών δικαστηρίων στη δίκη επί της προσφυγής (ήδη αίτησης ακύρωσης) κατά πρωτοκόλλου επιβολής ειδικής αποζημίωσης

Όπως έχει παγίως κριθεί, κατά την έννοια του άρθρου 114 παρ. 5 του ν. 1892/1990 (ήδη του άρθρου 67Α παρ. 5 του ν. 998/1979, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 40 του ν. 4280/2014), η προβλεπόμενη «ειδική αποζημίωση» αποτελεί, κατ' ουσία, διοικητική κύρωση επιβαλλόμενη για την ανέγερση και διατήρηση αυθαίρετης κατασκευής εντός δάσους ή δασικής έκτασης (ή αναδασωτέας έκτασης) και όχι αποζημίωση για την αυθαίρετη χρήση αλλότριας δασικής έκτασης, αφού μάλιστα μπορεί να επιβάλλεται και εις βάρος του ιδιοκτήτη αυτής. Αντικείμενο δε των διαφορών που γεννώνται από την έκδοση του οικείου πρωτοκόλλου δεν είναι η νομιμότητα της διοικητικής πράξης, με την οποία κρίνεται αν κτίσμα έχει ανεγερθεί ή όχι εντός δάσους, εφόσον το ζήτημα αυτό έχει ήδη επιλυθεί στο πλαίσιο της δίκης που διεξάγεται κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3 του αυτού άρθρου, αλλά η νομιμότητα του πρωτοκόλλου επιβολής της διοικητικής αυτής κύρωσης για ήδη διαγνωσθείσα παράβαση (ΣτΕ 4429/2009, 3873/2004, 1785/2001).

Με την απόφαση ΣτΕ 2895/2015, η οποία εκδόθηκε επί αίτησης αναιρέσεως κατά απόφασης Διοικητικού Πρωτοδικείου, με την οποία είχε απορριφθεί προσφυγή κατά πρωτοκόλλου επιβολής ειδικής αποζημίωσης, κρίθηκε ότι από τις διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 2 και 4 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (όπως η παρ. 2 ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο) «προκύπτει ότι το διοικητικό δικαστήριο δεν δεσμεύεται από την τυχόν προηγηθείσα απόφαση ποινικού δικαστηρίου, εκτός αν πρόκειται για αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση, αλλά υποχρεούται απλώς να τη συνεκτιμήσει κατά τη διαμόρφωση της κρίσης του, δεν απαιτείται δε τούτο να εξαγγέλλεται ρητά, αλλά αρκεί να συνάγεται από το όλο περιεχόμενο της αποφάσεως του δικαστηρίου της ουσίας (πρβλ. Σ.τ.Ε. 2067/2011 7μ., 1522/2010 7μ., 990/2004 Ολομ. κ.ά.). Τέτοιο ζήτημα πάντως δεν γεννάται αν η αθωωτική απόφαση του ποινικού δικαστηρίου δεν είναι αμετάκλητη. Εξ άλλου, κατά την έννοια των αυτών διατάξεων, το διοικητικό δικαστήριο λαμβάνει υπ' όψιν το αμετάκλητο απόφασης ποινικού

δικαστηρίου μόνο όταν τούτο προβάλλεται προσηκόντως εκ μέρους ενός των διαδίκων, αυτεπαγγέλτως δε, κατά τη ρητή διάταξη της παρ. 4, μόνον «εφόσον τούτο προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας». Συνεπώς, όταν μεταξύ των στοιχείων υπόθεσης περιλαμβάνεται απόφαση ποινικού δικαστηρίου και δεν προβάλλεται ούτε προκύπτει ότι αυτή κατέστη αμετάκλητη, το διοικητικό δικαστήριο δεν υποχρεούται να ερευνήσει αυτεπαγγέλτως αν τυχόν αυτή κατέστη αμετάκλητη (βλ. Σ.Τ.Ε. 2553/2015, 4969/2014, 1325, 2951/2013, 2978/2011, 1522/2010 7μ. κ.ά.). 11. Επειδή, προβάλλεται ότι το δικάσαν δικαστήριο όφειλε να λάβει υπ' όψιν αυτεπαγγέλτως την «αμετάκλητη» ... απόφαση του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών, με την οποία αθωώθηκε η αναιρεσείουσα από την κατηγορία για παράνομη κατοχή και καλλιέργεια δημόσιου διακατεχόμενου δάσους. Ο λόγος, όμως, αυτός, ο οποίος θα μπορούσε, κατ' αρχήν, να προβληθεί παραδεκτώς μόνον στη δίκη επί της πράξης κατεδάφισης και όχι στην προκείμενη που αφορά το πρωτόκολλο επιβολής ειδικής αποζημίωσης, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος διότι η αναιρεσείουσα δεν προβάλλει ούτε, άλλωστε, προκύπτει από το δικόγραφο της προσφυγής και το επ' αυτής υπόμνημα, ότι είχε επικαλεσθεί και προσκομίσει ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών στοιχεία περί του αμετάκλητου χαρακτήρα της εν λόγω ποινικής απόφασης, και, συνεπώς, ορθώς ο σχετικός ισχυρισμός απορρίφθηκε σιωπηρά ως απαραδέκτως προβληθείς, δεν υποχρεούνταν δε το δικάσαν δικαστήριο να ερευνήσει αυτεπαγγέλτως αν η εν λόγω απόφαση είχε καταστεί αμετάκλητη (βλ. Σ.Τ.Ε. 2553/2015, 4969/2014 κ.ά.). Αβασίμως, επίσης, προβάλλεται ότι η μη λήψη υπ' όψιν από το δικάσαν δικαστήριο της εν λόγω «αμετάκλητης» ποινικής απόφασης συνιστά παράβαση των άρθρων 6 της Ε.Σ.Δ.Α. (ν.δ. 53/1974, Α' 256) και 4 του 7ου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, ως προς το δικαίωμα δίκαιης δίκης και την αρχή *ne bis in idem*, εφ' όσον το δικάσαν δικαστήριο νομίμως, κατά τα προεκτεθέντα, δεν διέλαβε αυτεπάγγελτη κρίση ως προς τα ζητήματα αυτά, ώστε να τίθεται περαιτέρω ζήτημα ενδεχόμενης αντίθεσης της αναιρεσιβαλλομένης προς τις διατάξεις αυτές ... ».

Με την απόφαση ΣΤΕ 2039/2015 απορρίφθηκαν προεχόντως ως αβάσιμοι οι ισχυρισμοί του αναιρεσείοντος ότι μη νομίμως δεν λήφθηκε υπ' όψη από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση η προσκομισθείσα αμετάκλητη απόφαση

του αρμόδιου Μονομελούς Πλημμελειοδικείου, με την οποία απαλλάχθηκε ο αναιρεσείων για το ίδιο αδίκημα ως προς το ποινικό σκέλος και συνεπώς η αναιρεσιβαλλομένη είναι αντίθετη προς συγκεκριμένες αποφάσεις του ΕΔΔΑ σε σχέση με την ερμηνεία των άρθρων 6 της Ε.Σ.Δ.Α., 1 του 1^{ου} Προσθέτου Πρωτοκόλλου και 4 του 7ου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, ως προς το τεκμήριο αθωότητας, το δικαίωμα δίκαιης δίκης και την αρχή *ne bis in idem*, με την αιτιολογία ότι η αναιρεσιβαλλομένη ουδεμία, ρητή, σχετική με τα εν λόγω ζητήματα, κρίση διέλαβε, ώστε να δύναται να τεθεί ζήτημα αντίθεσής της προς τη νομολογία του ΕΔΔΑ ή έλλειψης σχετικής νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Επομένως, όταν σε δίκη επί προσφυγής (ήδη αίτησης ακύρωσης, κατ' άρθρο 1 παρ. 1 περιπτ. η' του ν. 702/1977, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 49 παρ. 3 του ν. 3659/2008) κατά πρωτοκόλλου επιβολής ειδικής αποζημίωσης προβάλλεται ότι η έκταση επί της οποίας ανεγέρθηκε το αυθαίρετο κτίσμα δεν έχει δασικό χαρακτήρα και προσκομίζεται αμετάκλητη αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου, ο σχετικός λόγος ακυρώσεως απαραδέκτως προβάλλεται στη δίκη επί του πρωτοκόλλου επιβολής ειδικής αποζημίωσης, διότι ο λόγος αυτός μπορεί να προβληθεί παραδεκτώς μόνο στη δίκη επί της πράξης κατεδάφισης. Περαιτέρω, εφόσον στη δίκη επί του πρωτοκόλλου επιβολής ειδικής αποζημίωσης προσκομίζεται αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου και προβάλλεται ότι παραβιάσθηκε το τεκμήριο αθωότητας, το οποίο απορρέει από το άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ ή η αρχή *ne bis in idem*, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του 7ου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, το δικαστήριο ερευνά εάν υπήρξε παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας ή της αρχής *ne bis in idem*, σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ και ειδικά όσον αφορά την αρχή *ne bis in idem*, σύμφωνα με τα «κριτήρια Engel» (από την απόφαση αρχής του ΕΔΔΑ της 8^{ης} Ιουνίου 1976, Engel και λοιποί κατά Ολλανδίας, σκ. 85, Series A no 22).

III. Η παρεμπίπτουσα έρευνα από τη Διοίκηση της κυριότητας του ακινήτου κατά την έκδοση οικοδομικής άδειας και η δεσμευτική κρίση των αποφάσεων των πολιτικών δικαστηρίων

Όπως έχει κριθεί, εφόσον εγείρονται σοβαρές αμφισβητήσεις ή αμφιβολίες ως προς την έκταση ή την κυριότητα του οικοπέδου ή γηπέδου, για το οποίο ζητείται να χορηγηθεί οικοδομική άδεια, ή ως προς την ύπαρξη εμπραγμάτων εν γένει δικαιωμάτων που επηρεάζουν τη δόμηση του ακινήτου, η αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία, προκειμένου να κρίνει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις χορήγησης της οικοδομικής αδειάς, έχει υποχρέωση να εξετάσει και να κρίνει παρεμπιπτόντως το ζήτημα αυτό, του οποίου, πάντως, η τελική επίλυση ανήκει στα πολιτικά δικαστήρια. Αναλόγως δε του πορίσματος της παρεμπίπτουσας αυτής έρευνας, η πολεοδομική υπηρεσία οφείλει, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις, να εκδώσει την άδεια ή να αρνηθεί τη χορήγησή της, επιτρέπεται δε, κατ' αρχήν, να προβεί και στην ανάκληση χορηγηθείσας αδειάς (βλ. ΣΤΕ 2329/2012, 291/2012, 2628/2010, 772/2001, 1192/2000, 4955/1998, 4652/1997). Εξ άλλου, η ίδια υποχρέωση ανακύπτει κατ' αρχήν για την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία και όταν σοβαρές αμφισβητήσεις ή αμφιβολίες ως προς την έκταση ή την κυριότητα του οικοπέδου ή γηπέδου ή ως προς την ύπαρξη εμπραγμάτων εν γένει δικαιωμάτων που επηρεάζουν τη δόμηση του ακινήτου, ανακύπτουν πριν από την αναθεώρηση οικοδομικής αδειάς, έστω και αν δεν είχαν εγερθεί πριν από την έκδοσή της (ΣΤΕ 1418/2016, 2329/2012).

Με την απόφαση ΣΤΕ 2329/2012, αφού λήφθηκε υπόψη ότι από τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτει ότι ο αιτών με αίτησή του προς το αρμόδιο Πολεοδομικό Γραφείο ζήτησε την ανάκληση της προσβαλλόμενης οικοδομικής άδειας και την διακοπή των οικοδομικών εργασιών, ισχυριζόμενος, μεταξύ άλλων, ότι είναι συγκύριος ομόρου ακινήτου, σε τμήμα του οποίου ανεγείρεται η επίμαχη οικοδομή, από τα στοιχεία του φακέλου, όμως, δεν προκύπτει ότι η εν λόγω υπηρεσία προέβη σε παρεμπίπτοντα έλεγχο του αμφισβητούμενου ιδιοκτησιακού καθεστώτος τμήματος του επίμαχου ακινήτου προκειμένου να εκδώσει την συμπροσβαλλόμενη πράξη, με την οποία αναθεωρήθηκε η οικοδομική άδεια «κατόπιν υποβολής νέων σχεδίων», ύστερα από διακοπή των οικοδομικών εργασιών με έγγραφο του ίδιου Πολεοδομικού Γραφείου, κρίθηκε ότι βασίμως προβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως ότι οι

προσβαλλόμενες πράξεις μη νομίμως εκδόθηκαν χωρίς να ερευνηθεί παρεμπιπτόντως από τη Διοίκηση η αμφισβήτηση της κυριότητας των δικαιούχων της αδείας σε τμήμα του ακινήτου.

IV. Συμπέρασμα

Οι αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων κρίνουν με δύναμη δεδδικασμένου την ύπαρξη ή μη ιδιωτικών δικαιωμάτων (λ.χ. κυριότητα και λοιπά εμπράγματα δικαιώματα) και η κρίση τους ως προς την ύπαρξη ή μη ιδιωτικών δικαιωμάτων είναι δεσμευτική για το διοικητικό δικαστήριο.

Οι αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων που επιλύουν αμφισβητήσεις για το ιδιοκτησιακό καθεστώς δασών ή δασικών εκτάσεων ή άλλων εκτάσεων ή των ποινικών δικαστηρίων επί παραβάσεων της δασικής νομοθεσίας, κρίνουν με δύναμη δεδδικασμένου την ύπαρξη ή μη ιδιωτικών δικαιωμάτων σε τέτοιες εκτάσεις ή την διάπραξη ποινικών αδικημάτων και δεν ασκούν επιρροή στο χαρακτήρα τους ως δασικών ή μη, εκτός αν βεβαιώνουν την ύπαρξη ή μη πραγματικών περιστατικών ικανών να κλονίσουν το αιτιολογικό έρεισμα της σχετικής διοικητικής κρίσεως. Επομένως, όταν σε δίκη, που άνοιξε με αίτηση ακύρωσης κατά πράξης αναδάσωσης ή πράξης κατεδάφισης αυθαιρέτου εντός δάσους ή δασικής ή αναδασωτέας έκτασης, προσκομίζεται απόφαση πολιτικού δικαστηρίου, που ακύρωσε πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής, ή αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου, το διοικητικό δικαστήριο δεν δεσμεύεται ως προς τον χαρακτηρισμό ως δασικής ή μη της επίμαχης έκτασης, αλλά εξετάζει εάν στην εν λόγω απόφαση βεβαιώνεται η ύπαρξη ή μη πραγματικών περιστατικών ικανών να κλονίσουν την αιτιολογία της πράξης αναδάσωσης ή της πράξης κατεδάφισης.

Όσον αφορά τις διοικητικές κυρώσεις για παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, εφόσον προσκομίζεται αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου και προβάλλεται ότι παραβιάσθηκε το τεκμήριο αθωότητας, το οποίο απορρέει από το άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ ή η αρχή *ne bis in idem*, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του 7ου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, το δικαστήριο ερευνά εάν υπήρξε παραβίαση του

τεκμηρίου αθωότητας ή της αρχής *ne bis in idem*, σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ και ειδικά όσον αφορά την αρχή *ne bis in idem*, σύμφωνα με τα «κριτήρια Engel» για τον χαρακτηρισμό της διοικητικής κύρωσης ως «ποινής», κατά την αυτόνομη έννοια της ΕΣΔΑ.